Sygeplejersken

Bodil Lund: Hjertet i mørket

Som barn ville Bodil Lund være sygeplejerske i Afrika, men skæbnen ville, at hun blev oversygeplejerske i Skodsborg. Lige indtil Ugandas berygtede diktator Ida Amin blev væltet. Det blev starten på en lang karriere inden for nødhjælp, som også har sendt bragt hende ud i situationer, hvor hun har skullet slå maskingeværer ud af hænderne på soldater og skjule en ugandisk ambassadør i Danmark. Læs den utrolige historie .

Sygeplejersken 2019 nr. 8, s. 48-55

Af: **Susanne Bloch Kjeldsen,** journalist

Print artiklen

”Er det Bodil Lund?”

En eftermiddag i april 1981 ringer telefonen på kontoret hos oversygeplejerske Bodil Lund på privathospitalet Skodsborg Badesanatorium. Det er en mand, som taler engelsk, og der er noget ved hans stemme, der får hende til at tænke på, om hun kender den fra fjernsynet.

Hun bekræfter, at hun er Bodil Lund, men han spørger alligevel flere gange, om hun virkelig er den, hun siger, hun er. Han spørger, om hun kender den ugandiske ambassadør i Danmark, og det svarer hun ja til.

Hun ved, at ambassadøren er gået under jorden, fordi han står til at blive sendt hjem efter et militærkup i Uganda, og at hans liv i så fald vil være i fare. 45 af hans slægtninge er blevet dræbt. Manden i telefonen spørger derfor, om hun vil hjælpe med at holde ambassadøren skjult, indtil han får papirer på, at han er politisk flygtning.

”Det kan jeg ikke,” siger oversygeplejersken. Men manden insisterer og beder hende gøre ham en tjeneste i en tone, som indikerer, at det ikke er til diskussion. ”Jeg ved ikke engang, hvem du er,” siger hun tøvende. Til sin forbløffelse får hun følgende svar: ”Jeg er Ægyptens præsident. Jeg er Anwar Sadat. Jeg forstår godt, at du ikke vil gøre det, men vil du gøre det for mig?”

Bodil Lund hører sig selv sige: ”Jo, jeg skal nok passe på ham.”

At skjule en ambassadør i Skodsborg

Bodil Lund er ikke hvem som helst. Godt nok har hun sit civile arbejde som oversygeplejerske på privathospitalet Skodsborg Badesanatorium nord for København. Men hun er kendt blandt ugandiske politikere og ledere, fordi hun har indsamlet hospitalsudstyr og medicin til hospitaler og klinikker i Uganda, som er blevet ødelagt pga. krig.

Ægyptens berømte præsident Anwar Sadat, som den danske oversygeplejerske Bodil Lund fik i røret i 1981. Et halvt år senere blev han dræbt ved et attentat. Privatfoto

Hun kender både den ugandiske ambassadør i Danmark og hans bror, Ugandas præsident, som sidder i husarrest i Uganda efter et militærkup. Præsidenten har i sin tid studeret jura med Anwar Sadat i London, og det er ham, som har bedt Sadat hjælpe med at redde ambassadøren i Danmark ved at holde ham skjult.

Det lykkes Bodil Lund at holde sit løfte til Anwar Sadat. Hun skjuler ambassadøren i tre uger i et hus ved vandet i Skodsborg. Hun har aldrig fortalt til nogen, præcis hvor det var.

Fortrolige samtaler med præsidenter

Bodil Lund er i dag 86 år, og det usædvanlige telefonopkald ligger 40 år tilbage i tiden. I år kan hun fejre 65-års sygeplejerskejubilæum og 40-års jubilæum inden for nødhjælpsarbejde. I breve og taler fra politiske ledere og ambassadører bliver hun kaldt ”Danmarks Florence Nightingale”, fordi hun med sin indsats har sikret liv og helbred for syge, som ellers ingen hjælp kunne få.

Med sit hvide hår i bløde krøller og det hjemmehæklede sjal ligner hun umiddelbart ikke en person, som har slået maskingeværer ud af hænderne på soldater og sat livet på spil for at redde en patient.

Men under den venlige og milde overflade gemmer sig en bestemt person, som opnår det, hun har sat sig for. Om det så handler om at få samtlige danske medicinalfirmaer til at donere tonsvis af medicin og udstyr eller få fragtet containere til Afrika. Hendes indflydelse har været så stor, at hun har været med til fortrolige forhandlinger med afrikanske ledere om f.eks. Ugandas fremtid.

Alligevel er Bodil Lund ikke kendt uden for de cirkler, hvor hun har arbejdet. For som hun siger: ”De samtaler, jeg har ført med præsidenter, premierministre og sundhedsministre, har været fortrolige.”

Drømmen om Afrika

Bodil Lund er en flittig foredragsholder, hvor hun altid medbringer lysbilleder, albums og den 80 år gamle model af en afrikansk sundhedsklinik.
Foto: Rasmus Flindt Pedersen

Bodil Lund har villet være sygeplejerske lige så længe, hun kan huske. Som barn gik hun i adventisternes private skole i Nærum. Adventisterne driver mange hospitaler og skoler i udviklingslande, og Bodil Lund husker, at hun fik en helt særlig varm følelse, når læreren læste breve op fra en klassekammerat, hvis forældre arbejdede i Uganda. Mens andre børn legede med bondegårde, byggede Bodil Lunds far en legetøjsmodel af en afrikansk sundhedsklinik til sin datter, hvor hun kunne løfte stråtaget af klinikken og flytte rundt på patienter og sygeplejersker.

Allerede som teenager begyndte hun at arbejde på badesanatoriet, hvor hun rensede sprøjter, sleb kanyler og gik til hånde i laboratoriet. I 1954 blev hun sygeplejerske fra Amts- og Bysygehuset i Kalundborg, og efter et par års supplerende uddannelse lå verden åben for den store drøm om at rejse til Afrika. Men en stofskiftesygdom satte en brat stopper for planen om at bo i Afrika i længere tid.
”Det var en drøm, der blev knust. Det slog mig fuldstændig ud og gav mig nærmest en depression.”

I stedet blev hun ansat som afdelingssygeplejerske på Medicinsk Afdeling på Skodsborg Badesanatorium, hun mødte Vagner, og de blev gift. Familien flyttede til Vejle, der kom fire børn til, og Bodil Lund arbejdede som sygeplejerske på Vejle Sygehus og Sct. Maria Hospital. I 1968 flyttede familien til Lyngby nord for København, hvor hun først fik job på Bredebro Plejehjem og siden Skodsborg Badesanatorium.

I 1979 besøgte hun Sierra Leone i Vestafrika, hvor hendes datter arbejdede på spedalskhedshospitalet Masanga, der er drevet af adventisterne.

”Det var et chok at se patienter, som manglede næser, hænder, fødder – patienter, som så nemt ville kunne behandles.”

Oplevelsen betød, at Bodil Lund sagde ja til at hjælpe med at samle medicin ind og sende til hospitalet, efter hun kom tilbage til Danmark.

Men det var en voldsom hændelse, der for alvor blev begyndelsen på Bodil Lunds karriere inden for nødhjælp.

Ilddåb i at opbygge et ødelagt hospital på en uge

Onsdag den 11. april 1979 flygtede Ugandas berygtede diktator Idi Amin ud af landet i en helikopter, efter at oprørsstyrker havde indtaget landet og erobret hovedstaden Kampala med mange dræbte til følge. Under Idi Amins otte år lange diktatur blev over 300.000 mennesker henrettet, fordi de enten blev opfattet som politiske fjender, eller fordi de tilhørte religiøse eller etniske mindretal eller var intellektuelle.

Adventisternes hospital, Ishaka Adventist Hospital sydvest for hovedstaden, havde været brugt som kaserne for Amins soldater, og efter de var flygtet, var hospitalet blevet rippet for medicin og alt udstyr.

Idi Amin var en berygtet præsident fra 1971-1979 og ansvarlig for folkedrab på flere hundrede tusinde.
Foto: Scanpix

Samtidig med begivenhederne i Uganda blev der holdt et bestyrelsesmøde på Skodsborg Badesanatorium, hvor formanden ville tale om, hvordan de kunne få hospitalet i Uganda i drift igen. På grund af Bodil Lunds erfaringer med at samle medicin ind til spedalskhedshospitalet et par måneder før blev hun spurgt, om hun ville stå for det.

”Jeg lå om natten og tænkte, ”hvor skal jeg begynde, hvem har ansvaret for medicin i Danmark?”

Næste dag ringer hun til Apotekerforeningens formand. Hun får fat i sekretæren, som fortæller, at han lige er gået ned ad trappen og er på vej til generalforsamling med alle direktørerne fra medicinalbranchen.

”Jeg siger: ”Kald på ham og sig, at hvis han vil gøre gavn i sit liv, så er det nu.” Og så opfatter sekretæren det nok, som om jeg mener, at der er sket noget med hans familie, at nogen er blevet dårlig, jeg ved ikke hvad, men i hvert fald kommer han løbende til telefonen og spørger, ”Hvad er der sket?” Så må jeg sige undskyld, fordi jeg har forskrækket ham.”

Bodil Lund lader sig ikke slå ud og forklarer sin sag:

”Nu må du altså hjælpe mig. Du må sige noget på generalforsamlingen bare i to minutter. Han siger ”ja, ja, ja”, hvilket får mig til at udbryde: ”Det lyder ikke som om, du vil gøre det med hjertet. Lad mig forklare sagen, hvis jeg bare må få ét minut på generalforsamlingen.” Men så siger han: ”Nej, jeg skal nok gøre det.”

Til Bodil Lunds store overraskelse ringer Apotekerforeningens formand allerede i en pause lige efter åbningen af generalforsamlingen.

”Han fortæller, at alle medicinalfirmaer og apoteker vil hjælpe. ”Du kan henvende dig til de administrerende direktører, alle har stemt ja til at ville hjælpe.” Det var jo fantastisk.”

Præsident Idi Amin tvang britiske embedsfolk til at bære ham gennem gaderne. Efter hans flugt i 1979 smed soldater bærestolen på gaden uden for State Research House, hvor fjender af staten blev tortureret under Idi Amins styre.
Privatfoto

På vej til Uganda næsten uden søvn i en uge

Det vælter ind med engangsudstyr, operationsudstyr og instrumenter. Garager og selv ligkapellet i Skodsborg må bruges til opbevaring af udstyr – i alt 30 ton. Patienterne følger interesseret med og donerer selv for 80.000 kr. Én af dem insisterer på, at Bodil Lund skal tage med for at sikre sig, at udstyret når frem til de rigtige, og patienten betaler rejsen.

Bodil Lund er blandt de første udlændinge, som rejser ind i landet i bil fra Kenya, hvor hun rejser sammen med en dansk adventistpræst og en repræsentant fra den svenske udviklingsorganisation SIDA. De bliver mødt af et syn, som hun aldrig glemmer.

30 ton medicin og udstyr ankommer til Entebbelufthavnen i Uganda i 1979.
Privatfoto

”Der var ikke ryddet op efter kampene, da Amin blev jaget ud. Der lå stadig lig i gaderne. Jeg husker især en ældre kvinde, som grå af støv kravlede frem fra en ruin og omfavnede mig. Jeg blev forskrækket og råbte på dem, jeg var sammen med. De forstod sproget og forklarede mig, at det var synet af mig som hvid kvinde i Uganda, der havde overbevist den ældre kvinde om, at nu måtte der være fred i Uganda. Folk var så bange, at de nærmest ikke turde komme frem fra deres skjul.”

Da folkevognsrugbrødet med Bodil Lund når frem til Ishaka Hospital, kan hun se, at det udefra ser pænt ud.

”Men indvendigt er det totalt ødelagt, og væggene er dekoreret af Amins soldater med tegninger. Eneste undtagelse er røntgenafdelingen, som, da vi lukker døren op, viser sig at være intakt. Her hænger stadig billeder af lunger, og ingen har tilsyneladende turdet træde over dørtrinnet til det mystiske rum.”

Bodil Lund er tre uger i Uganda, og da hun rejser hjem, er hun overbevist om, at den store indsamling til Uganda var en engangsforestilling for hende. Men få dage efter bliver hun kontaktet af den ugandiske ambassadør i Danmark – ham som hun et par måneder senere hjælper med at holde skjult. Han fortæller, at Ishaka Hospital nu er i drift, og at hans bror – præsidenten – har bedt ham spørge, om Bodil Lund vil samle sammen igen til regeringshospitalet Mulago.

Ishaka Hospital i Uganda.
Privatfoto

”Jeg er fuldstændig slidt op og forsøger at sige nej, men han bliver ved med at presse mig. Han lokker med, at jeg kan få en container med Amins fly, som er sendt til Stockholm til reparation, hvorefter det skal retur til Uganda. Det lykkes mig hurtigt at få samlet 20 tons medicin og få det pakket i en container og transporteret til lufthavnen.”

At sætte livet på spil for at redde en patient

Inden flyet når at komme, bliver Bodil Lund ringet op af ambassadøren, og pludselig tager situationen en helt ny dramatisk udvikling.

Der har været et nyt militærkup, og han fortæller historien om de 45 familiemedlemmer, som er blevet dræbt af det nye styre. Ambassadørens søster, som er sygeplejerske i England, er tilfældigvis på besøg, og hun har fået en psykose af chokket. Ambassadøren ringer til Bodil Lund, fordi søsteren skriger og slår om sig, og den vagtlæge, som har været der, er gået igen. Bodil Lund har mødt søsteren på ambassaden tidligere, og hun føler, at hun er nødt til at hjælpe. Hun får overtalt kvinden til at tage med en ambulance til Rigshospitalets psykiatriske afdeling, hvor hun bliver indlagt.

Under krigene i Uganda i 80´erne blev hele landsbyer fuldstændig udslettet.
Privatfoto

Efter nogle uger skal patienten sendes hjem, og så opstår der et problem. England, hvor ambassadørens søster kom fra, vil ikke modtage hende, og derfor skal hun rejse til Uganda fulgt af politiet.

Ambassadøren ringer og beder Bodil Lund om at følge hans søster hjem. Det er farligt at rejse ind i landet pga. af kuppet, men Bodil Lund får lovning på, at landets sikkerhedschef vil tage imod dem. Efter en lang strabadserende rejse med en psykotisk patient, som undervejs har fået sprøjter med beroligende medicin, står Bodil Lund i Ugandas lufthavn i Entebbe og holder godt fast i patienten, mens hun forhandler i timevis for at blive lukket ind i landet. Der er ingen sikkerhedschef.

”Endelig bliver vi sluppet ind, og vi kommer ud af lufthavnen. Jeg ser en bil uden vinduer og døre, og jeg får øje på en mand. Jeg spørger ham, om han kan køre, og om han mod betaling vil køre de 30 km til det britiske Mengo Hospital. Vi når kun lige ud af lufthavnen til Victoriasøen, hvor soldater fra Tanzania havde lejr i en skov. Vi blev stoppet ved deres checkpoint. En flok påvirkede soldater gennede os ud af bilen og stillede sig rundt om mig med maskinpistoler, som de stak ind i mig fra alle sider. Der blev skudt op i luften, og soldaterne grinede og fjantede. De havde taget vores kufferter med 100 kg medicin, bl.a. psykofarmaka, og alting blev smidt i det røde mudder.

Ambassadørens søster råbte: ”Skyd hende bare, for hun har taget mig med herned, for at jeg kan blive skudt.” Jeg tænkte, at min sidste time var kommet, og nu var det farvel. Men jeg tænkte også, at det ikke kunne være rigtigt, at jeg var rejst herned for at hjælpe, og så skulle jeg skydes lige her. Jeg bad til Gud om at give mig mod. Jeg greb en chance og tog kommandoen.
Jeg slog på maskingeværerne og sagde: ”Nu holder I op. Jeg kommer fra Danmark – kender I Danmark? Jeg kommer her for at hjælpe, og i Tanzania har vi hjulpet i mange, mange år. Hvis I slår mig ihjel, så får I ikke noget hjælp, når I kommer hjem til Tanzania, for det vil stå i avisen, at Tanzaniasoldaterne har slået mig ihjel.

Bodil Lund på genbesøg i Uganda i 1986, hvor der endelig er blevet fred.
Privatfoto

Så kiggede de på hinanden. Og så sagde jeg: ”Vil I godt samle al medicinen op i kufferten. Nu.”

Jeg var hundeangst, men jeg var nødt til at lade som om, jeg ikke var det. Og midt i det hele skulle jeg holde min patient og chaufføren, som var ved at stikke af. Det lykkedes. De samlede medicinen op, og så sagde jeg: ”Nu kører vi” og tænkte ”og nu skyder de os bagfra, det er klart.”

Chaufføren kørte som en sindssyg i zigzag ud ad vejen, der havde kæmpe huller, mens de skød efter os. Vi nåede frem til hospitalet, hvor patienten blev indlagt.”

Der var krig i Uganda og udgangsforbud, og Bodil Lund var strandet, uden at nogen vidste, hvor hun var. Da hun fandt vej til den danske konsul i Uganda, Palle Møller, udbrød han: ”Du er ikke rigtig klog at komme herned.”

”Jeg forstod, at hans nerver var uden på tøjet pga. krigen, men da han hørte min historie, sagde han, at han nu var nødt til at passe på mig. Jeg boede hos ham og hans kone, indtil det lykkedes ham at få mig med et fly hjem.”

Bodil Lund deler tøj ud til forældreløse børn.
Privatfoto

På vej til lufthavnen bad Bodil Lund konsulen, om han ville stoppe bilen ved det sted i skoven, hvor hun blev overfaldet.

”Jeg havde brug for at gense stedet for at bearbejde det chok, jeg havde fået under overfaldet. Dengang var der ikke så meget viden om værdien af krisepsykologer.”

Bodil Lund fik i hvert fald én god oplevelse med sig hjem fra Uganda, nemlig et venskab med konsulen, som var ejer af firmaet General Machinery. Han fik jævnligt varer sendt fra Danmark til Uganda i store containere. Han har i 40 år finansieret al transport af udstyr og medicin til mange hospitaler i Uganda.

I de år har Bodil Lund hjulpet utallige hospitaler i mange lande med medicin og udstyr, og hun har genopbygget flere hospitaler, som er blevet ødelagt af krig. Det er blevet til tusindvis af timer i frivilligt arbejde.

”Jeg kan bare godt lide at hjælpe. Det er en kæmpe tilfredsstillelse at se taknemmeligheden i andres øjne. Opleve den fortrolighed, der opstår, når man er tæt på et andet menneske. Glæden ved virkelig at kunne hjælpe en person i nød. Det er uanset, om det er mennesker i krig, som sulter, om det er narkomaner eller rige privatpatienter med eksistentielle kriser. Jeg kan godt forstå, at sygeplejersker bliver frustrerede i systemer, hvor de ikke kan få lov at gøre deres arbejde forsvarligt.”

Evnen til at se muligheder

Bodil Lunds baggrund i Adventistkirken har haft stor betydning for de forbindelser, hun har haft til ledende politikere i Uganda, hvor adventistsamfundet er stort. Men det forklarer ikke hendes mange gode forbindelser til forretningsfolk og embedsmænd, som gennem tiden har åbnet dørene for hende. F.eks. har hun som den eneste privatperson i Danmark fået tilladelse af Sundhedsstyrelsen til at udføre medicin.

”Det handler om at opbygge tillid. Men det handler nok også om, at jeg ikke er bange for at omgås nogen slags mennesker, heller ikke selv om det er mennesker med magt. Fra mit arbejde på et privathospital har jeg lært, at mennesker altid skal behandles optimalt og dermed forskelligt for at kunne blive behandlet ens.”

Milton Obote var præsident fra 1966 til 1971 og igen fra 1980 til 1985. Han var ansvarlig for et endnu større folkedrab end under Idi Amin.
Foto: Scanpix

Bodil Lund har altid haft nemt ved at se muligheder. Hun giver et eksempel:

”I de sidste år af mit arbejdsliv på Skodsborg Badesanatorium blev jeg marketingchef. En dag ringede de fra FLSmidth, fordi de skulle nedlægge deres skadestue, og de havde hørt, at jeg havde samlet meget udstyr til Afrika, så derfor ville de tilbyde mig den. Jeg skyndte mig at sige: ”Ja tak, jeg kommer lige ud efter klokken 16.”

Det var en meget fin skadestue med røntgenudstyr og andet, som skulle pakkes sammen og sendes til Ishaka Hospital i Uganda. Under mødet greb jeg lige muligheden og nævnte, at Skodsborg Badesanatorium laver helsetjek til direktører i forskellige firmaer, og jeg spurgte, hvem jeg skulle snakke med om det. Så ringede de efter den direktør, som stod for det, og som var sød og positiv. Så greb jeg endnu en mulighed og sagde: ”Nu vi sidder her og snakker, hvem skal jeg så egentlig tale med om en cementfabrik i Uganda, for cementfabrikker er jo jeres speciale?” Og så ringede de efter den administrerende direktør, som ikke var gået hjem endnu.”

Ikke længe efter blev første spadestik til den nye cementfabrik i byen Tororo i Uganda taget, og den fungerer stadig.

”Det der med at man kan se nogle muligheder, det er der nogle, som har svært ved. For mig er det omvendt. Jeg har svært ved IKKE at se, at der er muligheder. For der er mange ting, som hænger sammen, hvis man vil se det.”

Bodil Lund er stadig aktiv. I april 2019 sendte hun en 40 fods container – den største container – med medicin og udstyr til fem hospitaler i Uganda, og i starten af året var hun til reception på ambassaden for at tage godt imod endnu en ny ambassadør fra Uganda.

Ambassadøren, som Bodil Lund hjalp med at skjule, havde en baggrund som dyrlæge i Uganda, og han kom senere til at arbejde som dyrlæge på et slagteri i Randers. Han fik to døtre, hvoraf den ene er sygeplejerske i Danmark.

Bodil Lund har haft en nært samarbejde med Ugandas premierminister og adventist Samson Kisekka.
Privatfoto

Bodil Lund

Sygeplejerske, 86 år.

Uddannet

Sygeplejeskolen på Amts- og Bysygehuset i Kalundborg 1951-1954.

Ansættelser

Balders og Rudolps Bergs Hospitaler i København, Risskov psykiatriske hospital i Aarhus, hjemmeplejen i København, Vejle Sygehus, Sct. Maria Hospital i Vejle, Bredebo Plejecenter i Lyngby og Skodsborg Badesanatorium.

Frivilligt arbejde og bestyrelsesposter

1979-2019: Indsamling af hospitalsudstyr og medicin til klinikker og hospitaler i Afrika og Nicaragua gennem ADRA, til Afghanistan gennem Afghanistankomiteen, til Litauen gennem Lions Club og til Polen gennem Skodsborg Badesanatorium.

70´erne, 80´erne og 90´erne: Har haft poster medstifter og næstformand i Dansk Hospicecenterforening, næstformand i bestyrelsen for adventisternes nødhjælpsorganisation ADRA, formand for Sundhedsarbejderforeningen (læger, sygeplejersker, fysioterapeuter med adventistbaggrund) og formand for Fysioterapiskolens Venner.

Privat:

Gift med administrationschef Vagner Lund, sammen har de fire børn, 4 børnebørn og 9 oldebørn.

midt
regionmidtjylland

Læs mere her